

Waterspektakel tot drie uur 's nachts

Er is op geen druppel water gekeken in Zaragoza. Van alle kanten spuiten, stuiven en borrelen de waterpartijen de bezoeker van de wereldtentoonstelling tegemoet.

VAN ONZE REDACTRICE
IN SPANJE

HILDE VAN DEN EYNDE

ZARAGOZA | Het heeft geen haar gescheeld of de opening van de expo, met als thema 'water en duurzame ontwikkeling', was letterlijk in het water gevallen. Een week geleden trad de Ebro buiten zijn oevers, na de natste mei die de Noord-Spaanse provincie Aragón in decennia heeft gekend, en overspoelde het expoterrein dat pal naast de rivier is gelegen. Haastig aangesleepte zandzakjes hebben de dreiging voor het laaggelegen amfitheater en het fragiele, geheel uit leem opgetrokken El Faro-paviljoen voorlopig ingedamd, maar Spanjes grootste rivier is nog steeds op drift. Woest spoelt het water onder de architecturale blikvanger van deze expo door, de futuristische passerelle van de hand van de Londense architecte Zaha Hadid.

Expo Zaragoza imponeert met zijn watertribune, watersculpturen en het grootste aquarium van Europa, en met waterspektakels die doorgaan tot drie uur 's nachts. In de meer dan honderd landenviljoenen is het zoals altijd spierballen rollen (zie hiernaast). Grote, rijke landen werken het expo-thema doorgaans flink uit, nogal wat kleinere landen hebben alleen hun toeristische dienst afgevaardigd, wat bij de bezoekers overigens niet altijd slecht valt. Het Belgische paviljoen verrast met een gigantisch veenmostapijt, dat uit de Hoge Venen naar Zaragoza is getransporteerd en er om

de twaalf minuten een vaderlandse plensbui over zich heen krijgt. Ook in het oog springt de installatie *De man die op het water schrijft* van Jan Fabre: zeven bronzen badkuipen op een rijtje, gevuld met water. In de zesde zit een bronzen versie van de kunstenaar te peinzen. Doordat de badkuipen met hun pootjes in het water staan en het Belgische paviljoen vanwege de sfeer matig is verlicht, halen bezoekers meer dan eens natte voeten als ze per abuis naast het vlonderpad stappen. Dat

is niet de bedoeling, maar het draagt wel bij aan een authentieke ervaring.

De Belgische commissaris Alfons Boesmans beseft dat hij met de twee miljoen euro die hij tot zijn beschikking had, niet op kan bieden tegen het geweld van sommige buurvilljoenen die het driedubbele spendeerden, maar is tevreden over het gepresteerde. Alles is op tijd klaar gekomen. Alleen was het een tijd wachten op een partij chocolade voor de paviljoenwinkel, die in een wegblokka-

'De man die op het water schrijft' van Jan Fabre, in het Belgische paviljoen. © Christophe Urbain

de bij Bilbao vastzat. Aan Belgische bieren voor het café is er gelukkig geen gebrek: die betreft Boesmans van een Spaanse importeur 'en die had nog volop voorraad'.

Op deze duurzame expo draagt haast alles een groen stempel. Water wordt gerecycleerd, draagtassen en drinkbekers zijn uit composteerbaar materiaal vervaardigd, afval wordt gescheiden ingezameld. Maar milieuorganisaties zoals Greenpeace, dat niet deelneemt, zijn niet te spreken over de ecologische kosten die de aanleg van het expoterrein met zich mee heeft gebracht. Wel tevreden zijn de inwoners van Spanjes vijfde stad met de facelift die de expo Zaragoza heeft gegeven. Ze houden er nieuwe wegeninfrastructuur en een extra stel voetgangersbruggen over de Ebro aan over, en ook het aquarium blijft na sluiting van de Expo bestaan. Voor het toerisme naar de stad van de beroemde Spaanse schilder Francesco Goya belooft de expo een opsteker te worden.

Twee miljoen expotickets gingen al de deur uit, de organisatoren hopen af te klokken op 6,5 miljoen bezoekers als de wereldtentoonstelling midden september haar deuren sluit. Anders verdienen ze nooit de zeventhonderd miljoen euro terug, die het gekost heeft om haar te bouwen.

Expo Zaragoza loopt tot 14/9.

ONLINE
www.expozaragoza2008.es

Hitparade van de paviljoenen

- **Drukt beklante:** Spanje. Fraai vormgegeven paviljoen, aan de buitenkant afgezet met een woud van houten zuilen. Wie de binnenkant wil zien, moet een uur aanschuiven in de zon. De Spanjaarden hebben dat er graag voor over, ik niet.
- **Meest gastvrije:** Zuid-Korea. Heel veel heel mooie meisjes in roze klederdracht buigen naar elke bezoeker en lopen mee door het paviljoen. Ze geven ook een cadeautje: een fraaie waaier.
- **Beste leerling:** België. Een van de weinige paviljoenen die consequent met het expo-thema aan de slag zijn gegaan. Grapje: de zitbanken bij het veenmostapijt zitten vol water, zodat wie erop gaat zitten het gevoel krijgt dat hij op een veenlaag dobbert.
- **Grootste pechvogel:** China. Door de Spaanse wegblokkades is het materiaal voor de opbouw van het Chinese paviljoen niet tijdig ter plaatse geraakt. De Chinezen zijn niet klaar en hopen hun paviljoen later deze week te openen.
- **Mercantielste:** Egypte. Het paviljoen is een getrouwe afspiegeling van het land zelf: bij de uitgang moet je voorbij een stoet sjacheraars die je nep-papyrus proberen aan te smeren. Goede tweede: Nederland, dat zijn waterwerken in de etalage zet.
- **Authentiekste:** De Heilige Stoel. Wars van elke multimediahype toont het paviljoen eeuwenoude religieuze kunstwerken die illustreren welke rol water speelt in het christendom. Pronkstuk is een doopvont, dat spreekt.
- **Meeste sfeer:** Tunesië. Om het uur gaat een danseres volledig los op de opzweepende ritmes van een djembé-band. Alle standhouders heupwiegen mee. (hvde)

Met 'triggervijgen' van de toparchitecte Zaha Hadid. >>>